

Heitur løgur ...

Sigurd Joensen:
Eg stoyti heitt í H
Mentunargrunnur Studentafelagsins
1987
263 + 226 bls.

Sigurd Joensen er ein sjáldsamur maður. Juristur og sakførari, tjóðveldismaður, romantikari, politikari, blaðstjóri, essayistur, skald, yrkjari, barnabókahøvundur og týðari. Klassikari og lesari av alheims bókmentum er hann eisini. Ein sjáldsom kombination í eini tíð, har kunnskapur av hesum slag hevur ringar sømdir og gevur litla virðing, tó humanisturin valla hevur ignoranta vörð. Ignorantur er ikki hin óskulaði, men hin skulaði, ið onki hevur skilt, og onki at skilja við. Onkur skallatur slíkur er sera frammarlaga í føroyskum politikki í dag.

Juristurin og sakførarin skal ikki umrøðast her. (At taka prógv sum juristur krevur tó ikki so nógv til vit. Tað er ikki juridiskt embætisprógv, ið skapar góðar sakførarar, heldur ikki tað við tí eftirtráðaða fyrstakarakter. Góður sakførari verður tú einans av tí, tú veist umframt embætisprógv, og har sigst juristurin Sigurd at skara fram um tey eintøk av slagnum, vit hava gangandi her á klettunum.)

Eg stoyti heitt er eisini ein sjáldsom bók. Í henni eru tekstir av mongum slag: Yrkingar, hugleiðingar, søgur og ævintyr, bókaummæli og greinir við skiftandi innihaldi mest politiskum. Men í grundini er næstan all politikiskir tekstir, tó ofta latnir í littereran-skaldsligan ham.

Og hvat skal so ummælarin siga? Skal hann skriva um skaldskap ella um politikk? Valkvølini slepst undan við at skriva um bæði. Og politikarin, ið letur

sínar politisku viðmerkingar í skaldsligan ham, má lata sær lynda, at **politikkur** eisini verður umrøddur.

Sigurd er tjóðveldismaður og nationalstur. Men nationalismen hevur fleiri andlit, hon er bæði söt og beisk. Eggjandi og føgur sum summarflevur um ennið, men grim sum strongur uppi, treyst og stunn sum í berginum, em eisini folsk og svikafull. Og mær tykir hon tekur Sigurd av bóli, har svikur tað hjarta vitid, ið ikki megnar at gjøgnumskoða fellurnar og vara seg. Kenslurnar taka ræði av tí hvassa vitinum, og tá kann alt henda.

Sekstan greinir eru í partinum Politiskar greinir, og av teimum fimtan úr blaðnum Búgvannum, ið kom út í Danmark undir og nakað eftir kriggið, og sum Sigurd sjálvur stjórnaði eina tíð. Tað er ikki at undrast á, at tær fyrri ein stóran part snúgva seg um, hvat skal henda við stjórnarstøðu Føroya eftir kriggið og politiska rákið og tingingar upp til fólkaatkvøðuna í 1946. Og at enda viðmerkingar til hesa týðningarmiklu hending og tað, ið av henni stóðst.

Í einari sjonvarpssamrøðu hoyrdi eg Sigurd nú ein dagin siga okkurt um, at nógv av hesum var skrivað fyrri fjóruti árum síðani, og at hann sjálvsagt ikki hevði skrivað alt soleiðis í dag. Eyðvitað tað, men tann kensluliga nationalismen stendur so frammarlaga, og sum hon kemur fram í so mongum av hesum tekstum, ógvast ein. Bæði tá Sigurd beinleiðis viðger politikk, og í øðrum sambandi. Hver hevur eitt nú givið Sigurd Joensen og øðrum tjóðveldisfólki nakran rætt til at skifta føroyingar eftir kvalitati við teirra støðu til Tjóðveldispolitikkinn sum mætistokki. Hesin ummælarin ógvast og ræðist, tá tjóðveldismenn soleiðis geva seg í kast við at handla føroyingar sum seyð. Her havi eg

ikki minst í huga, at tjóðveldismenn enn tosa um fólk í Føroyum, har summi við føðing eiga natúrligan heimstaðrætt, onnur ikki. Hvat er meiningin??? Hetta er ikki í triatiárunum og í einum øðrum landi, vit liva.

Tær konketru metingarnar av teimum politisku viðurskiftunum í samband við fólkarættarlígu støðu Føroya eftir kriggið, eru áhugaverdar í positivan máta eisini. Tí sjálvsagt hevur Sigurd so inniliga rætt, tá hann lýsir lokabrogdini í samband við fólkaatkvøðuna. Har var framt svik so dyggiliga, at ongin kann gloyma tað. Sjálvsagt allarmest frá teimum, ið bragdliga gingu undan, og —uttan iva, tó eg ikki veit tað við vissu — sigldu undir folskum flaggi: Sjálfstýrispolitikarar, ið við einari rødd lovaðu føroyingum, at nú skuldi bera ella bresta, hvussu so úrslitið av atkvøðuni bleiv, meðan teir við aðrari rødd (tað teskandi í skymaskotunum á Christiansborg og aðrastaðir) helst hava lovað, at hvussu so úrslitið bleiv, skuldi ongin loysing fara fram. Skommin er ikki dana, heldur ikki so nógv sambandsmanna, non er størst hjá teimum gólandi sjálfstýrispolitikarum (teimum radikalul), ið tó ongantíð hava hildið sviðið vera skommi. Sigurd hevur á sín eitt sindur ógvuliga máta rætt: sviðið varð framt. Har var meiriluti fyrri loysing.

Hjá tí, ið skrivar politisku skaldsliga ræður um at velja góðar myndir, og lýsa tær væl. Tað dugir Sigurd, ið hevur skaldagávarnar góðar. Søguna um vættrarnar í Eysturoynni damar mær best. Her sleppur tað skaldsliga hugflogið best á flog, og søgan er meistarlig í stóðum. Henda meistararhond kemur til sjóndar allan vegin í bókini.

Meistararheitið hevur Sigurd eisini uppiborið fyrri mál sitt. Sjáldan heppin mangan, men eftir minum tykki meira í prosa enn í yrkingum. Í prosastykkjunum er hann nógv sterkari, og her kemur tað fram, ið eg serliga hefti meg við málinum viðvikjandi: tað ið hjá øðrum kann tykjast fornt og torskilt, fellur í prosapenni Sigurdar lætt og natúrlígt. Sjáldsamar máliskur og vendingar koma her fyrri sum lættasta gerandis-

mál. Soleiðis kann tað skrivast.

Eg hevði einaferð eini rindi til Sigurd Joensen. Bæð hann skriva eina grein um eitt serstakt evni, eg beint nú havi gloymt, hvat var, men eg helt tá, at hetta kundi bara Sigurd. Tíverri varð endin tá, at Sigurd bar seg undan, men visti mær til ein vinnmann, ið eisini dugdi at skriva. Eg helt tá fyrri, at nevndi vinmaður, ikki kundi skriva júst tað, eg vildi hava. Tá flenti Sigurd við kontrabassinum (he, he!) og helt fyrri: «Tað er rætt, tú sigur. Eg eri skulptørurin, hin er málarin í skringingari!» Sigurd er mangan sum skulptørurin, ið hevur so torført tilfar at arbeiða við, at har má konstruerast av tekniskum grundum. Yrkingarnar verða heldur stívrar og tungar, so at innblásturin kámost burtur av konstruksion. Kanska er tað juristurin, ið her spennir fót fyrri skaldinum.

Urvalið tekur um tað mesta, Sigurd Joensen hevur skrivað, tó eru ikki barnasøgurnar komnar við. Dottirin Turið hevur savnað og skipað tilfarið, kanska hevur hon hugsað um at barnasøgurnar kunna koma út aftur fyrri seg. Vonandi. Tað hava tær uppiborið. Fáar ella ongar barnasøgur eru skrivaðar betur á føroyskum máli. Tær hevdu tó helst ikki hóskað so væl undir heitinum á hesi bók.

Konklusiónin liggur nær. Politiskt er Eg stoyti heitt helst góður uppbyggjngariesaður hjá tjóðveldisfólki av einum serligum slag. Heitið, ið er tikið frá einari av søgunum, ber boð um, at útgevarin hevur mest hugsað politiskt, ella hildið tann politiska boðskapin vera mest týðandi í skringini. Soleiðis søgdu tey gomlu við vættrarnar undir durahelluni, tá tey stoyttu heitan lög út fyrri dyr. Og mangur kann hava grund at hava seg til viks av hesum lógi Sigurdar. Politikkurin í bókini er tó ikki so áhugaverdur hjá hesum ummælara, sum alt hitt í bókini. Tað bókmentliga og skaldsliga virðið og so málið, ið er so eggjandi gott.

Eyðun Andreassen

Handverkararnir nýtt felagshús

Havnar Handverkarafelag hevur í hyggju at keypa eini stór sethús í Stoflalag til nýtt felagshús. Nevndin í felagnum hevur boðið 1,9 mill. krónur fyrri húsin, og ætlanin er at yvirtaka tey hálvan februar, men tað er treytað av, at eykaáðalfundurin 6. januar í felagnum góðkennir keypið. Húskaypið skuldi ikki komið

so óvæntað á limirnar. Tað eru tvey ár síðan, at nevndin fekk heimild til at kanna møguleikan fyrri at keypa nýtt hús.

Húsin, sum Havnar Handverkarafelag ætlar at keypa, eru í trimum hæddum, 135 fermetrar hvørt. Grundstykkið er 1000 fermetrar. Miðhæddin í húsunum er lítið innrættað. Loftið er alt í ein-

um, og har ber til at gera eitt stórt fundarrúm.

Felagið heldur annars til í egnum húsi í Tróndargøtu. Tað húsið er heldur lítið. Avgjørt er ikki, um tað húsið í Tróndargøtu skal seljast fyrri at keypa nýtt, ella skal leigast út.

randi